

Vefsna

Vefsnlaks AS – etablert 1992

Hovedformål:

- a. Å bevare lakse- og sjøørretproduksjonen i Vefsna og Fusta
- b. Å medvirke til en organisert utnyttelse og omsetning av rekreasjonsverdiene knyttet til sportsfiskemulighetene i den lakseførende del av vassdragene.

Eiere: De tre «Vefsnakommunene», Rettighetshaverne i Vefsna og Fusta, de tre JFF i «Vefsnakommunene, Statkraft og Statskog

Vefsna

I historisk sammenheng et særdeles sentralt element i regionens sosiale, kulturelle og økonomiske liv.

Tre viktige historiske milepæler:

-1840 – 1870: Vei fra Mosjøen til Grane

-1968: Slutt på tømmerfløtinga

-1978: Gyrodactylus Salaris oppdaget i Vefsna

To positive og en dramatisk negativ milepæl. Gyroinfeksjonen var dramatisk – ikke bare næringsmessig, men også kulturelt og sosialt. I generasjoner hadde det utviklet seg en kultur og et sosialt fellesskap som hadde en verdi som ikke kan måles i kroner og øre. To generasjoner av barn og ungdom i regionen har ikke fått oppleve den kultur og det eventyr og sosiale fellesskap som var utviklet og videreført fra generasjon til generasjon.

Og nå ser vi frem til at denne karen og hans jevnaldrende skal få være med på å gjenreise og videreutvikle denne for regionen så viktige kulturtradisjon.

Laksetrapp i Vefsna

Tabell 1. Liste over fosser med laksetrapp i de ulike deler av vassdragene.

Forsjordfoss	-	Vefsna – 3 trapper	1871
Laksfors	-	Vefsna	1888
Fellingfors	-	Vefsna – 2 trapper	1888
Storfossen	-	Svenningdalselva	1903
Mjølkarlifoss	-	Austervefsna	1922
Vriomfoss	-	Austervefsna	1922
Fisklausfoss	-	Austervefsna	1922
Hattfjellfoss	-	Austervefsna	1922
Trongfoss	-	Unkra	1954
Trofoss	-	Unkra	1954
Pantdalslifoss	-	Susna	Usikker
Mikkeljordfoss	-	Susna – vandringshinder	Usikker
Olstadfoss	-	Susna – påbegynt	Usikker
Forsmofors	-	Fusta	1887

To hovedutfordringer:

- 1. Restaurering av Laksetrapp og forvaltningsanlegg i Laksfors. Laksfors er det viktigste vandringshinder i Vefsna, og en velfungerende trapp i Laksfors er en absolutt forutsetning for videre reetablering av Vefsna. Eierskap til trapp og forvaltningsanlegg ble i 1997 overført fra Fylksemannen i Nordland til Vefsnlaks AS, som da var ansvarlig for kultiveringstiltak i Vefsna. Laksetrapp i Fellingfors må sees i sammenheng med Laksfors.**
- 2. Total restaurering av alle laksetrapp i Vefsna og Fusta. 14 vandringshinder med totalt 17 trapper. Vassdragene kan ikke betegnes som reetablert før alle de aktuelle vandringshinder har trappeløsninger som fungerer på alle vannføringer. Ideelt burde dette vært på plass ved friskmelding, slik at trappene var operative ved oppgang sommeren 2018. Eieransvar for trappene ansees å være – i og med at det er kun Laksfors som formelt overført til Vefsnlaks AS – statlig. En kostnadsberegnet og prioritert plan må utferdiges i løpet av 2018, slik at restaurering kan legges inn i reetableringsplanen.**

Laksfors

Laksetrapp Laksfors

-Restaurering/nybygg Laksfors er en forutsetning for reetablering av Vefsna etter friskmelding.

-Arbeidet med prosjektering av trapp ble igangsatt høsten 2016, og et første forprosjekt til en spaltetrapp forelå 22. mars 2017, med en kostnadsramme på 19.2 mill.kr. ex mva.

-11. mai 2017 vedtatt å foreta en vurdering av alternativer med reduserte kostnader, men samtidig med optimal funksjonalitet.

-Valgt alternativ - nedskalert spaltetrapp - gav ikke ønsket kostnadsreduksjon, samtidig som det ble stilt spørsmål ved funksjonalitet fra bl.a. den fremste internasjonale ekspert på spaltetrapp, Cris Katopodis fra Canada

-Etter drøftinger i Plan- og Byggekomiteen er konklusjon pr.dato er at vi prosjekterer en moderne kulpetrapp i hovedsak langs dagens trasè.

-Denne traseen har vært i bruk siden 1888, og vi vet at fisken går denne trappetraseen.

-Vi forventer en rimelig god kostnadsreduksjon.

Laksetrapp Laksfors

Økonomi:

-Kostnad fullskala Spaltetrapp (inkl. mva).	25,9 mill kr.
-Kostnad nedskalert Spaltetrapp (inkl. mva).	21,9 mill kr.
-Kulpetrapp – trolig fra 15 – 17 mill kr. (forventer estimat 1. desember.)	
-Bevilgede midler:	
Statsbudsjettet 2017	10,0 mill kr.
Statskog SF	1,5 mill kr.
Sum	11,5 mill kr.

Laksetrapp Laksfors

Fremdrift:

- Vassdragene i Vefsnaregionen (minus Fusta) friskmeldt.
- Mellom 1500 og 2000 fisk er vandret oppstrøms Laksfors. Vi vet ikke om det er mulig å få opp fisk i 2018. Frostsprengning og ras kan stange trappa. I så fall settes reetableringsprogrammet sterkt tilbake.
- Vår forutsatte fremdrift er:
 - Prosjektering/optimalisering oktober-desember 2017
 - Forspørsel og kontrakt januar – mars 2018
 - Detaljprosjektering april – juni 2018
 - Byggeperiode mai 2018 – mai 2019. Må tilpasses oppgang.

Vefsnassdragets Fiskeforvaltning SA
FUSAM Forvaltningslag SA
Vefsnlaks AS

Laksetrapper i Vefsnaregionen

Plan for restaurering av laksetrapper i Vefsnaregionen

Revidert plan av april 2017 fra Fylkesmannen i Nordland for bevaring og reetablering av lokale fiskebestander etter fjerning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* fra Vefsnaregionen

3.2 Målsetting for perioden fra friskmelding (2018-2023) til reetableringen er ferdig:

Innlandsfisk:

- Etablere gode, sterke og høstbare bestander av ørret og røye.

Sjøørret:

- Bygge opp høstbare bestander i samtlige elver.

Laks:

- **Fisketrappene i Vefsna og Drevjo skal åpnes ved friskmelding.**
- Tilgjengelig rogn fra genbanken skal plantes ovenfor fisketrappene i anadrom sone i Vefsna og Drevjo, evt. også Fusta (tab 1).
- Oppnå gytebestandsmålet for vassdragene.
- Åpne og/eller ta bort fiskesperra i Leirelva.

Siste år med tilbakeføring fra genbanken vil bli 2023.

Prioriteringer

Pri. 1 Trapp Laksfors – ferdig vår 2019

Pri. 2 Prosjektering og mindre restaurering Fellingfors – vinter 2018

Pri. 3 Utarbeidelse av total plan for alle vandringshinder på forprosjektnivå – 2018

**Pri. 4 Prosjektering Forsjordfors 2018. Utbygging trapp 2019.
Forvaltningsanlegg vurderes i total plan.**

Pri. 5 Restaurering i henhold til plan – 2019 – 2022 (Forsmofors i Fusta må være restaurert innen oppgang i 2021 – aktuell friskmelding).

Ovenstående er vårt innspill til revidering av reetableringsplan.

Behov og forventninger.

- Fullfinansiering av trapp og anlegg Laksfors - Statsbud. 2018 – anslag 5 – 7 mill.kr. Endelige tall vil foreligge i løpet av nov.-17**
- Prosjektering og mindre restaurering Fellingfors – Statsbud. 2018 0,5 mill.kr.**
- Utarbeidelse av totalplan på forprosjektnivå – alle trapper i Vefsna og Fusta. Statsbud. 2018 - 2,5 mill.kr.**

Behov Statsbud. 2018 – 8 – 10 mill.kr.

- Prosjektering Forsjordfors 2018. Utbygging 2019. Statsbud. 2018 bevilgning 0. Statsbud 2019 avklares gjennom prosjektering. 2 mill.kr. er avsatt til prosjektering og bygging.**
- Restaurering i henhold til plan fra 2019 – 2022. Årlig bevilgning til M.dir. i revidert Reetableringsprosjekt. Økonomisk grunnlag: Totalplan**

